

SMARTERE MÅLSETTINGER

Karlsen, A. (2006) Smartere målsettinger. Fontene, 5, 14-15.

SOM HELSE- OG SOSIALARBEIDERE SETTER VI MÅL FOR DE TILTAK OG DEN BEHANDLING VI TILBYR BRUKERNE VÅRE. MÅLENE MÅ VÆRE KONKRETE OG ADEKVATE FOR DEN ENKELTE OG INNHOLDE TIDSRIST FOR MÅLOPPNÅELSE. IKKE MINST MÅ EFFEKTEN AV DET VI GJØR KUNNE EVALUERES, ALTSÅ VÆRE MÅLBART.

I opplærings- og behandlingsmessig øyemed er det å definere gode mål en vesentlig faktor. Mål er en beskrivelse av en fremtidig tilstand som vi ønsker at skal inntreffe. Et problem i den pedagogiske og behandlingsmessige hverdagen er at målene ofte er formulert på en slik måte at vi i ettertid ikke helt vet om den ønskede tilstanden har inntruffet eller ikke. Dette igjen bidrar til å vanskeliggjøre evalueringer av i hvilken grad en opplærings- eller behandlingsform har den effekt vi ønsker den skal ha.

Gode mål må være formulert på en måte som gjør et de enkelt kan evalueres. Et mål som ikke kan evalueres er vanligvis lite hensiktsmessig å benytte. Å stille krav om at målene er SMARTe (spesifikke, målbare, aksepterte, realistiske, tidsavgrensede og evaluerbare) vil i de fleste tilfeller være fornuftig. Et spesifikt mål er veldefinert og beskriver på en objektiv måte den tilstand som vi ønsker at skal inntreffe. For at et mål skal være målbart må vi ha definert hvilke måleparametere vi skal benytte for å vurdere måloppnåelsen. Aksepterte mål innebærer at målene har aksept hos de som skal arbeide for å oppnå målene. Realistiske mål innebærer at målene er mulig å nå innen angitt tid for ønsket måloppnåelse. Tidsavgrensede mål betyr at på forhånd er definert når målene skal være oppnådd. Til sammen gjør disse faktorene at målene i større grad blir evaluerbare.

Tre vanlige problemer ved målformuleringer er: (a) Målene beskriver hva som skal gjøres, ikke hva som skal oppnåes, (b) målene er ikke spesifikke nok, og (c) målene er ikke operasjonaliserte slik at de blir målbare.

Målformuleringer som "vi skal arbeide med sosial samhandling" er et eksempel på mål som beskriver at noe skal gjøres, men ikke hva som skal oppnåes. En god målformulering ville beskrevet hvilken samhandling en ønsket å oppnå og når målet skulle vært nådd, som for eksempel: "Ungdommen skal delta i aktiviteter av 30 minutters varighet, sammen med andre ungdommer, minst 4 dager per uke, innen 01.06.06".

Et eksempel på en målformulering som ikke er spesifikk nok er: "Barnets problematferd skal reduseres". Dette målet sier ingenting om verken hvilken problematferd vi snakker om eller hvilken grad av reduksjon vi sikter mot. Et eksempel på en bedre formulering er: "Antall slag mot andre barn skal reduseres med 80% innen to måneder".

Manglende operasjonalisering av målene gjør at de ofte ikke blir målbare. Eksempler på dette er mål som: "Ungdommens selvbilde skal forbedres" og "beboernes livskvalitet skal økes". Begreper som selvbilde og livskvalitet brukes hyppig i målformuleringer, uten at det finnes noen presise beskrivelser av hva begrepene innebærer. Frem til en kan definere disse begrepene på en tydelig og målbar måte bør de ikke inngå i målformuleringer. En god regel

kan være at en alltid foretar en måling av nåsituasjonen før oppstart av opplæring/behandling. Denne måling vil kunne fungere som sammenligningsgrunnlag på evalueringstidspunktet. Har en benyttet mål som ikke er målbare vil dette avsløres gjennom at en ikke lykkes i å måle nåsituasjonen.

En annen utfordring i opplærings- og behandlingmessig virksomhet er at det i for liten grad benyttes kortsiktige mål. Langsiktige mål, et halvt eller helt år frem i tid, er vanlig både innefor skoleverket, psykiatri, barnevern, rusomsorg, med mer. Langsiktige mål er nyttige, da de gir oss en pekepinn på hvor vi vil en stund frem i tid. Langsiktige mål er imidlertid lite egnet til å evaluere det daglige arbeidet vi gjør med tjenestemottakerne.

For å kunne yte tjenester av riktig kvalitet og med ønsket effekt, bør vi i større grad benytte kortsiktige mål med hyppige evalueringer. Langsiktige mål bør brytes ned til nøyaktige beskrivelser av hvilke endringer en ønsker å oppnå på kort sikt. Med kortsiktige mål menes i denne sammenheng mål som varierer i tid fra en dag til en måned. Eksempelvis kan målene gjelde for en uke, med evaluering, korrigering og fastsetting av nye mål etter avsluttet uke.

Et langsiktig mål i rehabiliteringsarbeidet med en trafikkskadd kan være: ”Han skal kunne gå 300 meter uten støtte innen 6 måneder”. Eksempler på et kortsiktig mål kan være: ”Han skal løfte beinet 5 cm. opp fra bakken, uten hjelp, fem ganger etter hverandre, innen en uke” og ”Han skal stå uten støtte i 30 sekunder innen en uke”. Etter en uke evalueres målene. Om målene ikke er oppnådd gjøres eventuelle korrigeringer i behandlingsformen, om målene er oppnådd settes det nye mål for kommende uke.

Gjennom systematisk bruk av kortsiktige mål, med hyppige evalueringer, sikrer vi at alle tiltak og intervensjon som ikke har den ønskede effekt raskere blir korrigerte. Dette vil igjen medføre at tjenestemottakerne over tid mottar tjenester av høyere kvalitet og med bedre effekt.

Merknad:

- Akronymet ”Smarte mål” er omskrevet fra Linde, S. & Nordlund. I. (2003) Innføring i profesjonelt miljøarbeid. Systematikk, kvalitet og dokumentasjon. Oslo: Universitetsforlaget.